

Fördjupad dokumentation av Skördeundersökningen 2016

Fördjupad dokumentation av Skördeundersökningen 2016.....	1
1. Kort om dokumentation och undersökning.....	1
1.1 INLEDNING	1
1.2 UNDERSÖKNINGENS SYFTE	1
1.3 UNDERSÖKNINGENS FLÖDE	2
<i>Flödesschema Skördeundersökningen</i>	8
2. Användare och användarbehov	9
2.1 NATIONELL ANVÄNDNING	9
2.2 INTERNATIONELL ANVÄNDNING	14
3. Uppgiftsinsamling	16
3.1 POPULATION OCH RAM	16
3.2 URVALSFÖRFARANDE.....	17
3.3 MÄTINSTRUMENT	18
3.4 INSAMLINGSFÖRFARANDE	25
3.5 ÅTGÄRDER FÖR FÖRENKLAT UPPGIFTLÄMNANDE	27
4. Statistisk bearbetning och redovisning.....	28
4.1 SKATTNINGAR, MODELLER, BERÄKNINGAR	28
4.2 REDOVISNING.....	30
4.3 KVALITETEN I REDOVISADE DATA	31
5. Utvärdering och uppföljning	34
5.1 PLAN FÖR ANALYSRAPPORTER	34
5.2 UPPFYLLER PRODUKTEN KRITERIERNA FÖR TILLRÄCKLIG KVALITET?.....	34
5. Dokumentation av observationsregister för arkivering	34

1. Kort om dokumentation och undersökning

1.1 Inledning

Inom skördeundersökningen framställs statistik om årets skördar av spannmål, trindsäd, oljeväxter, potatis och slåttervall. ”Kvalitetsdeklarationen” (ersätter tidigare Beskrivning av statistiken), som åtföljer varje Statistiskt meddelande, ger en kortare beskrivning av undersökningens syfte samt hur undersökningen gått till. Här beskrivs de olika variablerna och de statistiska storheterna. Inom skördeundersökningen finns tre olika dokument av typen Kvalitetsdeklaration för de tre delundersökningarna ”Skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter”, ”Skörd av potatis” respektive ”Skörd av slåttervall”. Dessa finns tillgängliga på Jordbruksverkets och SCB:s webbsidor, på samma platser som de Statistiska meddelandena. Det rekommenderas att först läsa igenom kvalitetsdeklarationen, för att se om den informationen täcker läsarens behov. Om ytterligare behov finns läser man ”Fördjupad dokumentation av Skördeundersökningen”, som ger en mer detaljerad information om undersökningen.

1.2 Undersökningens syfte

Sedan slutet av 1700-talet har statistik om skördar inom jordbruket redovisats varje år i Sverige. Metoderna för insamling av skördeuppgifter har varierat under de olika tidsepok-

erna. En översikt över de förändringar som genomförts ges i publikationen ”Svensk jordbruksstatistik 200 år”, som år 1999 utgavs av SCB. Från och med år 2005 kan de lantbrukare som är med i undersökningen lämna uppgifter om skörden på en särskild webbsida. Övriga lantbrukare kontaktas per telefon av jordbrukskunniga intervjuare.

Huvudsyftet för undersökningen är att vara en grundkälla för beräkning av jordbrukets produktion av olika grödor i olika regioner i Sverige. Informationen ingår i de ekonomiska kalkyler som görs för jordbrukssektorn totalt, och för enskilda grödor och regioner. Kalkylerna behövs bland annat vid politiska överväganden inom områdena klimat, miljö, landsbygdsutveckling och marknadsstrategier, både nationellt och inom EU.

1.3 Undersökningens flöde

Här presenteras den arbetsgång som skördeundersökningen har.

1. Undersökningen planeras (hösten 2015). För att få reda på vilka förändringar som kan behöva göras i webbenkäten skickas en utvärdering ut till samtliga intervjuare som medverkat i den just avslutade uppgiftsinsamlingen. Eventuella synpunkter från intervjuare, uppgiftslämnare och statistikanvändare diskuteras i arbetsgruppen. Åtgärder bestäms. Det kan till exempel gälla redovisning av nya grödor eller nya funktioner i webbsystemet.

2. Arbetsgruppen utvärderar inflödet av data för den pågående undersökningen och överväger senareläggning eller tidigareläggning av publiceringstider. Datum då undersökningens resultat ska redovisas i Sverige föreslås. Det gäller datum för slutligt Statistiskt Meddelande (SM) från den pågående undersökningen och preliminära SM samt statistiknyheter för den årgång som planeras.

3. Tidsschema för undersökningen sätts upp (vintern 2016). Här bestäms i stora drag när de olika momenten ska genomföras och vilka personer som ska ansvara för de olika delarna. Kontakt tas med Näringslivets Regelnämnd (NNR), som i första hand vill få information om förändringar i undersökningen. Se också flödesschemat efter detta avsnitt, för en redogörelse av när i tiden olika delar av undersökningen utförs.

- A. Rekrytering av intervjuare (vår).
- B. Utveckling och test av webbsystem (vår och sommar).
- C. Urval av jordbruksföretag (sommar).
- D. Insamling och granskning av skördeuppgifter (höst).
- E. Publicering av preliminär statistik (höst).
- F. Dataleverans till Eurostat (höst, vinter, vår, påföljande höst).
- G. Publicering av slutlig statistik (påföljande vår).

4. Genom att ständigt förbättra de IT-system som används kan arbetet efterhand ske mer rationellt och med ökad säkerhet när det gäller datahanteringen. Förslagen till förändringar kommer från uppgiftslämnarna, intervjuarna, IT-personalen och från personalen som arbetar med granskning och beräkningar. Från statistikankväningarhåll (bland annat från EU) kan ändrade statistikbehov innebära att nya IT-funktioner behöver utvecklas. Inför 2011 års säsong introducerades nya kolumner för insamling av skörd av ettåriga grönfoderväxter.

5. De timanställda intervjuare som arbetat med skördeundersökningen föregående år får en förfrågan om de vill medverka även innevarande år.

6. För att lantbrukarna ska känna trygghet vid uppgiftslämnandet och för att minska risken för missförstånd används intervjuare som har lantbrukserfarenhet. Dessa intervjuare kan också bedöma om uppgifterna är rimliga och reda ut eventuella oklarheter direkt med uppgiftslämnarna. Bland SCB:s ordinarie intervjuare finns ett mindre antal som har lantbrukskompetens. I övrigt timanställs lantbrukskunniga intervjuare för skördeundersökningen. De flesta återkommer år efter år, men det behövs ändå varje år en viss nyrekrytering. Vid rekryteringen eftersträvas ungefär samma geografiska fördelning av intervjuarnas hemorter som fördelningen av landets åkermark.

7. Som underlag för urvalet av gårdar används Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd för det aktuella undersökningsåret. Under maj månad skickas en beställning av ett uttag från detta register till Jordbruksverkets statistikenhet. Själva uttaget ska dock göras så sent som möjligt innan urvalet måste dras – så att så många som möjligt av lantbrukarnas ändringar hinner registreras och komma med i urvalsunderlaget. Det innebär att uttaget normalt görs i juli. Vid beställningen bör eventuella ändrade stödregler som kan påverka lantbrukarnas arealredovisning beaktas.

8. De IT-funktioner som utvecklas eller ändras testas av SCB-personalen efterhand som de tas fram. Inför att insamlingsperioden startar i oktober görs mer omfattande tester, både av de intervjuare som ska arbeta med systemet och av SCB-personalen. Om helt nya funktioner har utvecklats arrangeras ofta tester med externa lantbrukare – som får agera som presumtiva uppgiftslämnare – innan funktionerna tas i drift.

9. Det uttag från Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd som erhålls i slutet av juli är preliminärt och för en del av företagen (egentligen ansökningarna om stöd) saknas uppgift om regionkod för brukningscentrum. För dessa företag eftersöks regionkod med hjälp av adresser. Vissa av företagen ges ändrad regiontillhörighet om de har arealer av undersökningsgrödorna i vitt skilda delar av landet. Urvalspopulationen är sedan en delmängd av registret och utgörs av jordbruksföretag med mer än 5,0 hektar åkermark.

10. För att minska uppgiftslämnarbördan görs grödspecifika urval för varje delundersökning. Det innebär att enbart de lantbrukare som odlar någon av de aktuella grödorna behöver kontaktas. För skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter görs ett gemensamt urval, eftersom flera av dessa grödor vanligen odlas på gårdar med liknande inriktning. Gårdar med odling av de mindre vanliga grödorna har något större chans att komma med i urvalet. För skörd av matpotatis, potatis för stärkelse och slättervall görs istället tre separata urval av gårdar som odlar dessa grödor.

11. Efter urvalsdragningen samkörs de olika skördeurvalen med varandra och med andra urval för lantbruksundersökningar som genomförs under hösten. Detta görs för att insamlingen ska kunna organiseras så att samma intervjuare kontaktar de jordbruksföretag som är uttagna i flera olika undersökningar. Lantbrukare som är uttagna i flera olika delurval inom skördeundersökningen märker inte det eftersom de olika delarna hanteras som en enda undersökning vid insamlingen.

12. Fördelningen av de uttagna gårdarna på olika intervjuare sker i möjligaste mån så att lantbrukarna ska bli kontaktade av intervjuare som bor i närheten och känner till förhållandena i regionen. Andra kriterier vid fördelningen är att en del undersökningar, som till exempel skörd av slättervall eller potatis, bara tas om hand av vissa intervjuare som har särskild erfarenhet av vallodling respektive potatisodling.

13. Varje år görs en detaljerad instruktion för intervjuarbetet. Den ska läsas av intervjuarna inför kursdagen och används sedan vid insamlingen som referens vid eventuella oklarheter. Varje år görs också övningsuppgifter som intervjuarna ska lösa hemma och skicka in till SCB före kurstillfället. Övningsuppgifterna innehåller frågor om nyheter och områden där det är risk för missförstånd. Det finns också fejkade gårdar för vilka skördeuppgifterna ska beräknas och fyllas i på pappersblanketter som liknar webbformulären.

14. Ett komplicerat arbete är att ladda webbsystemets blanketter och intervjuarsidor med de olika delurvalen och alla tillhörande uppgifter. Det gäller bland annat grödarealer, namn och telefonnummer till lantbrukarna, information om medverkan i andra undersökningar med mera. Här är det viktigt att alla uppgifter hamnar på rätt plats. Grödarealer, telefonnummer och dylikt kommer från SAM-blanketterna, alltså lantbrukarnas ansökningar om arealersättning.

15. Cirka en vecka före kurstillfället får intervjuarna tillgång till webbsystemet för att kunna bekanta sig med funktionerna i förväg. Då går det att fylla i påhittade uppgifter, skicka in, studera felmeddelanden och så vidare, eftersom det då bara är en testversion av systemet. Under kursen blir det en systematisk genomgång av de olika delundersökningarna, övningsuppgifterna, intervju-teknik med mera. Vid kurstillfällena föds ofta nya idéer till förbättringar, i samband med att intervjuarna byter erfarenheter med varandra.

16. Direkt efter kurserna rensas systemet från testdata. Inloggningsuppgifter skickas ut till lantbrukarna tillsammans med information om undersökningen. Intervjuarna får nya inloggningsuppgifter inför starten av ”skarpt läge”.

17. Lantbrukarna kan skicka in sina resultat via webben så snart de fått sina inloggningsuppgifter. De gårdar som är uttagna för snabbstatistik har cirka två veckor på sig att svara. Därefter börjar intervjuarna kontakta dem per telefon. De övriga gårdarna har cirka tre veckor på sig innan intervjuarna börjar sin insamling per telefon. Även efter dessa stoppdatum kan de lantbrukare som så önskar skicka in sina skördeuppgifter på egen hand via webbsystemet.

18. Under hela insamlingsperioden sker maskinell och manuell granskning. Redan i samband med att uppgifterna skickas till SCB sker en del logiska kontroller och kontroller av orimliga värden. Lantbrukarna får information om kontrollresultatet och ges möjlighet att korrigera. Lantbrukarna kan dock välja att skicka in uppgifterna ändå. De markeras då på ett särskilt sätt på intervjuarsidan för den intervjuare som har tilldelats gården. Intervjuaren kontaktar lantbrukaren och reder ut eventuella oklarheter.

19. Intervjuarna ringer till snabbstatistikgårdarna först. Därefter prioriteras uppgifter om höstsådda arealer och övriga gårdar med skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter. Sista insändningsdag är någon vecka senare för undersökningen om skörd av potatis och ytterligare en vecka senare för motsvarande undersökning om skörd av slåttervall.

20. Den första publiceringen av resultat från delundersökningen om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter sker på riksnivå i mitten av november. Publiceringen sker i form av en statistiknyhet och ett Statistiskt meddelande.

21. Till Eurostat (EU:s statistikkontor) skickas statistiken via en särskild webbsida där protokoll för olika grödgrupper med olika deadlines finns tillgängliga. Tidsgränserna finns reglerade i en EU-förordning gällande skördestatistik. Under 2015 inrättades också en ESS-överenskommelse med ytterligare tidsgränser, som 21 av de 28 medlemsländerna (däribland Sverige) förbundit sig att följa.

22. I början av december publiceras preliminära resultat på regional nivå gällande skörd av potatis. Publiceringen sker i form av en statistiknyhet och ett Statistiskt meddelande.

23. I mitten av december publiceras preliminära resultat på regional nivå för skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter. Publiceringen sker i form av en statistiknyhet och ett Statistiskt meddelande.

24. När insamlingen av skördeuppgifter är avslutad görs en slutlig granskning, bland annat på skördeområdesnivå, för att säkerställa kvaliteten inför normskördeberäkningarna. Skördeuppgifterna för majs hämtas in sent eftersom grödan har en lång vegetationsperiod och därmed ofta skördas sent på hösten. Det finns inte tidsutrymme att publicera preliminära uppgifter under hösten så en del av insamlingen och granskningen av majs sker efter årsskiftet. Det samma gäller för skörd av slättervall. Merparten av uppgifterna om vallskörden samlas in under hösten, men en del av granskningen kvarstår till efter årsskiftet, varefter publicering sker tillsammans med övrig slutlig skördestatistik. Uppgifter om skörd av grönfoder, som samlades in för första gången hösten 2011, publiceras också enbart tillsammans med övrig slutlig skördestatistik.

25. En gång om året brukar det vara ett möte i Eurostats arbetsgrupp för skördestatistik. Inför och/eller efter mötena brukar Eurostat (EU:s statistikkontor) begära skriftliga synpunkter från medlemsländerna om aktuella frågor.

26. Efter att den slutliga statistiken om jordbruksmarkens användning publicerats kan beräkningarna av den slutliga skördestatistiken påbörjas. Den publiceras några veckor senare i form av ett Statistiskt meddelande.

27. Den slutliga statistiken om totalskördar och hektarskördar för län och riket läggs in i Statistikdatabasen på SCB:s webbplats och i Jordbruksverkets statistikdatabas.

28. Dokumentation av statistiken sker till viss del kontinuerligt genom att information om urvalet sparas och att en "Kvalitetsdeklaration" (tidigare Beskrivning av statistiken) ges ut vid varje publiceringstillfälle. Efter avslutad produktionsomgång görs även en mer omfattande dokumentation, bland annat i form av detta dokument.

Flödesschema Skördeundersökningen

Flöde	Höst 15	Vinter 16	Tidig vår 16	Maj 16	Jun 16	Jul 16	Aug 16	Sep 16	Okt 16	Nov 16	Dec 16	Jan 17	Feb 17	Mar 17	Apr 17	Maj 17	Sep 17
1. Utvärdering förra årets undersökn.	■	■															
2. Fastställande av publiceringstider	■																
3. Tids- och personalplanering		■															
4. Utveckling av IT-funktioner		■	■	■													
5. Intresseförfrågan intervjuare			■														
6. Rekrytering av nya intervjuare			■	■	■												
7. Beställning urvalsunderlag				■													
8. Test av webbsystem				■	■	■	■	■									
9. Framtagning av urvalsram						■											
10. Urval							■										
11. Samkörning av urval							■										
12. Fördelning av uttagna gårdar							■	■									
13. Instruktioner och övningsuppg.							■	■									
14. Laddning av urval i webbsystem							■	■									
15. Kurs för intervjuare								■									
16. Utskick lösenord till lantbrukare								■	■								
17. Lantbrukarna skickar in resultat								■	■	■	■						
18. Maskinell o manuell granskning								■	■	■	■	■	■				
19. Intervjuarna ringer lantbrukarna								■	■	■	■	■	■				
20. Statnyhet o SM snabb spannmål mm									■	■							■
21. Rapportering till Eurostat								■	■	■		■		■			■
22. Statnyhet o SM prel potatis										■							
23. Statnyhet o SM prel spannmål mm										■							
24. Slutlig granskning												■	■				
25. Arbetsgruppsmöte Eurostat													■	■			
26. Slutligt SM															■		
27. Inläggning i databaser															■		
28. Dokumentation																■	■

2. Användare och användarbehov

Statistiken över skörd av spannmål, trindsäd, oljeväxter, potatis och slättervall utnyttjas som underlag för myndigheter och näringsliv inom områdena jordbruk, ekonomi och miljö. Resultaten används också som underlag för internationell rapportering, bland annat till EU.

2.1 Nationell användning

Näringsdepartementet

När Näringsdepartementet utformar jordbrukspolitiken används statistik om produktionspotentialen och skördenivåernas utveckling i olika regioner i landet. Det kan gälla till exempel planering av nationella stöd i norrlandslänen eller satsningar på bioenergi från jordbruket. Ibland efterfrågas skördestatistik på lägre regional nivå än vad som är möjligt att leverera via de urvalsundersökningar som utgör underlaget för statistiken.

När det gäller jämförbarhet och sammanvändbarhet behövs uppmärksamhet för att behålla jämförbara tidsserier av grödor även om grödkoderna i lantbrukarnas ansökningar om arealersättning ändras av stödtekniska skäl. Detta är angeläget för samtliga användningsområden av skördestatistiken som beskrivs i det följande.

Jordbruksverket

Jordbruksverket använder skördestatistiken som indata i den jordbruksekonomiska kalkylen EAA (Economic Accounts for Agriculture), vilken är ett system av statistiska beräkningar över värdet av jordbrukssektorns produktion och kostnader för denna produktion. EAA ska belysa den ekonomiska utvecklingen inom den nationella jordbrukssektorn och används bland annat som underlag för jordbrukspolitiska bedömningar av jordbrukssektorns förändringar.

För en del av de grödor som odlas i landet tar Jordbruksverket årligen fram försörjningsbalanser. Uppgifter om produktionen hämtas då från skördestatistiken. Jordbruksverket ansvarar för beredskapsplanering i händelse av skördeskador och oväntad bristsituation. Uppgifter om produktionen och den normala årsmånsvariationen finns att tillgå via skördestatistiken.

Jordbruksverket ansvarar även för planering för interventionsåtgärder, till exempel anskaffande av lagringskapacitet. Här är det i första hand den preliminära skördestatistiken som kommer till användning. Den metod som används, nämligen att fråga lantbrukarna om skördeutfallet efter skörd, sätter dock gränser för hur snabbt resultaten kan tas fram.

Vid områdesindelningar och beräkning av stödnivåer för arealbaserade ersättningar har skördestatistiken varit ett viktigt underlag. I detta sammanhang efterfrågas skördestatistik på lägre regional nivå än vad det urvalsbaserade underlaget medger.

Skördenivåernas utveckling i olika regioner används också vid analys av orsaker till att den trendmässiga avkastningsökningen har upphört för vissa grödor och regioner.

Skördestatistikens resultat används i de områdeskalkyler för olika grödor som publiceras på webbsidan Agriwise. Dessa kalkyler redovisas för jordbrukets åtta produktionsområden och motsvarar den tidigare publikationen ”Databok för driftsplanering”.

Vid extrema vädersituationer som orsakat skördeskadorna behöver Jordbruksverket ibland information om hektarskördar, obärgade arealer och uppgifter om ej planerad skörd av grönfoder för specifika områden på församlingsnivå. Insamling av arealer med ej planerad skörd av grönfoder upphörde dock under 2011 som en följd av en utökning med insamling av skördeuppgifter för arealer skördade som grönfoder.

Statistiken används också av Jordbruksverket som underlag för marknadsbedömningar, kalkyler, prognoser och utredningar. Vissa användare inom Jordbruksverket efterfrågar kvalitetsegenskaper för spannmålsskörden. Skördeundersökningen innefattar dock inte variabler om grödornas kvalitet, vilken kan variera avsevärt mellan olika år och påverka skördens användbarhet. För vissa användare finns en oro att statistiken är mindre tillförlitlig nu jämfört med då den baserades på provtagningar.

Grödarealerna enligt skördestatistiken överensstämmer inte helt med grödarealerna enligt statistiken om jordbruksmarkens användning. Detta är en följd av att skördestatistikens arealer bygger på information i ett senare skede av växtodlingssäsongen då arealer skördade som grönfoder är kända.

Genom ett gott samarbete mellan Jordbruksverket och SCB kan skördestatistiken publiceras på båda myndigheternas webbplatser – till nytta för användarna.

Statistiska centralbyrån

På uppdrag av Jordbruksverket rapporterar SCB skördestatistiken till Eurostat sex gånger varje år enligt en bindande förordning¹. Dessutom finns sedan i september 2015 en överenskommelse inom det europeiska statistiksystemet (ESS) om att de länder (däribland Sverige) som godkänt överenskommelsen ska leverera ytterligare variabler och skördeprognoser till Eurostat, i den mån uppgifterna finns tillgängliga.

Skördestatistiken ingår också som underlag till de nationalräkenskaper som SCB tar fram. Här är det Jordbruksverket som skickar resultaten till SCB i form av den ekonomiska kalkylen för jordbrukssektorn.

SCB framställer även normskördar på uppdrag av Jordbruksverket. Här används skördestatistikens hektarskördar som beräkningsunderlag. För detta ändamål beräknas hektarskördar inte bara för riket, län och produktionsområden utan även för landets 106 skördeområden. Underlaget på skördeområdesnivå är ofta bristfälligt eftersom det bygger på få observationer, särskilt för de mindre vanliga grödorna. Stor osäkerhet på låg regional nivå ger osäkra normskördar på skördeområdesnivå.

Statistiken över normskördar är ett av flera underlag för SCB:s beräkningar av kväve- och fosforbalanser för svensk jordbruksmark. För dessa beräkningar saknas skördestatistik för en del grödor med betydande arealer. Det gäller i första hand betade arealer. Från och med

¹ Europaparlamentets och Rådets förordning (EEG) nr 543/2009 av den 18 juni 2009 om skördestatistik samt kommissionens delegerade förordning 2015/1557 av den 13 juli 2015 om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 543/2009 om skördestatistik.

2011 finns skördestatistik för ettåriga grönfodergrödor, en grödgrupp som det tidigare saknades underlag för.

Statistiken om kväve- och fosforbalanser används i sin tur av:

- Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten (HaV), bland annat för uppföljning av miljömål som berör näringsförluster till luft och vatten samt utvärdering av och beslut om åtgärder för att nå målen för rådgivning, med mera.
- Länsstyrelser, Vattenmyndigheterna och andra regionala organ för regional uppföljning och rådgivning.
- Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), f.d. JTI (del av RISE, Research Institutes of Sweden), med flera, för utbildning och forskning.
- Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), miljöorganisationer och allmänheten som underlag för debatten om jordbrukets miljöpåverkan.

Som en delmängd i SCB:s statistik om lantbrukarnas användning av mineral- och stallgödsel till olika grödor har statistikanvändarna efterfrågat fördjupade studier om samband mellan gödselgivor och skördenivåer. Under 2013 gjorde SCB på uppdrag av Jordbruksverket en sambearbetning av resultaten från Skördeundersökningarna och Gödselmedelsundersökningen avseende 2011. Genom denna sambearbetning har skörden av olika grödor kunnat ställas i relation till tillförseln av växtnäring. Motsvarande studier har tidigare gjorts vid SCB för åren 2001, 2003 och 2007, och har då delvis finansierats av Eurostat. Underlaget utgörs bland annat av skördestatistikens hektarskördar på riksnivå och för jordbrukets åtta produktionsområden. Användarna vid SLU är dock angelägna om att komma ner på en lägre regional nivå – jordbrukets 18 produktionsområden – eller ännu hellre en indelning av landet i 22 läckageregioner. Resultaten från sambearbetningsstudierna möjliggör kvalitetshöjning av indata till bland annat de två simuleringsmodellerna SOILNDB och ICECREAMDB, som används för att beräkna läckaget av kväve och fosfor från Sveriges åkermark. Resultaten från dessa modellberäkningar rapporteras via PLC (Pollution Load Compilation) till HELCOM (Konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö) och används även för uppföljning av de svenska miljömålen.

Skördestatistikens totalskördar utgör också underlag för SCB:s statistik om materialflöden. Dessa finns publicerade för åren 1998-2016, och publicering sker årligen på SCB:s och Eurostats webbplatser. Statistiken syftar bland annat till att belysa Sveriges totala materialanvändning och resurseffektivitet, men även användning av vissa grupper av material, som till exempel biomassa. Här ingår skördestatistiken. Statistiken ska tas fram av alla EU-länder, är årlig och regleras från Eurostat. Den ingår som en komponent i Miljöräkenskaperna. Bland användarna finns också Naturvårdsverket och andra svenska myndigheter som behöver statistik över resursanvändning och resurseffektivitet.

Lantbruksuniversitet och lantbruksskolor

Inom undervisningen behövs fakta om olika grödors kapacitet, regionala skillnader, obärgade arealer, trender för skördeutvecklingen med mera. Bland annat statsagronomerna behöver basfakta för rådgivning och forskare och lärare behöver bakgrundsdata när forskningsresultat analyseras och presenteras. Här är det viktigt med långa tidsserier utan brott som beror på undersökningstekniken.

Vid planering av fältförsök används skördestatistiken för att få en representativ fördelning mellan olika typområden, och även för jämförelser mellan försöksresultat och praktisk odling.

Vid SLU görs intermitterande avancerade modellberäkningar för att få fram regional information om bland annat näringsämnenas kretslopp och risk för näringsläckage till vattendrag (se ovan om SOILNDB och ICECREAMDB). I dessa beräkningar används statistiken över normskördar som grunddata för bortförsel av växtnäringsämnen från åkermark. För att fånga in skillnader mellan olika avrinningsområden behövs statistik på låg regional nivå. Eftersom osäkerheten då blir för stor blir kompromissen att större regionala områden används än vad som egentligen är önskvärt. SLU använder i första hand skördestatistik för jordbrukets 18 produktionsområden (PO18) eftersom det är den lägsta regionala nivån som gödselmedelsstatistiken redovisas på och som också används som indata i modellerna. Möjligheten att från och med år 2011 kunna få tillgång till skördenivåer också för grödor skördade som grönfoder har tagits emot mycket positivt av dessa statistikanvändare. För en del grödor med betydande arealer, till exempel betade arealer, saknas emellertid data.

Tidsserier med skördestatistik används också för forskning om hur extrema vädersituationer påverkar skördenivåerna på regional nivå.

Inom SLU och lantbruksskolorna finns givetvis många fördjupade studier där skördestatistiken utgjort underlag. Användare av detta slag är vana att på egen hand hämta statistik från databaser och Statistiska meddelanden. Det är dock tämligen vanligt att forskare och studenter hör av sig till SCB och frågar efter uppgifter som inte går att hitta, till exempel statistik om såtidpunkter, grödornas kvalitet, halmskörd och redovisning på kommunnivå.

Representanter för SLU sitter med i Jordbruksverkets användarråd för jordbruksstatistik, SCB:s användarråd för statistik över miljö och miljöräkenskaper och i SCB:s arbetsgrupp för växtnäringsstatistik.

Naturvårdsverket

Inom Naturvårdsverket består en del av verksamheten av att fördela resurser till andra myndigheter för olika miljöåtgärder. Naturvårdsverket ser till att kunskap och rapporter tas fram om miljötilståndet i vårt land och uppgifter från skördestatistiken finns ibland med som basfakta. Representanter för Naturvårdsverket sitter med i SCB:s användarråd för statistik över miljö och miljöräkenskaper.

Havs- och vattenmyndigheten

HaV ansvarar för och finansierar det svenska arbetet med HELCOM (se ovan). Representanter för HaV sitter med i SCB:s användarråd för statistik över miljö och miljöräkenskaper och i SCB:s arbetsgrupp för växtnäringsstatistik.

Länsstyrelser och kommuner

Inom länsstyrelsen handlägger man ärenden i samband med stödåtgärder till jordbruket. Vissa stöd kräver odling med sikte på god skörd. Då behövs regionala skördedata som jämförelse.

Vid värdering av åkermark inför vägbyggen och dylikt är uppgifter från skördestatistiken ett relevant underlag. Detsamma gäller när ersättning ska betalas ut för viltskador. För viltskadorna är det årets aktuella skörd som är intressant medan det vid vägbyggen och liknande projekt är normskörden.

För beredningsplanering behövs information om produktionskapacitet i olika regioner.

Länsstyrelsernas lantbruksenheter skickar vanligen ut information till länets lantbrukare flera gånger om året. När skördestatistiken har publicerats brukar många lantbruksenheter sammanställa informationen för länet och ta med den i kommande utskick.

Ofta behövs statistik på låg regional nivå. Länsstyrelsernas personal är själva delaktiga i kvalitetsarbetet i den mån de uppmanar lantbrukarna att lämna information om ändrade grödor och grödarealer.

Företag för handel och vidareförädling

För planering av mottagning och lagring av de skördade kvantiteterna behövs tidig information om vilka mängder som är att vänta av olika grödor. Branschen gör egna prognoser om skördens storlek, men är mycket angelägen om att snabbt få ta del av den preliminära skördestatistiken. Från vissa delar av branschen har det förekommit önskemål om tidigare publicering av preliminära resultat.

Även för export/importplanering och marknadsbevakning är det viktigt med snabb information. För att kunna göra bra affärer behövs tidig och korrekt statistik om skördade kvantiteter. Inom branschen för handel och vidareförädling finns det också intresse för statistik om nya grödor, till exempel tröskad majs. Den slutliga statistiken utgör facit för både branschens prognoser och prognoserna inom den officiella skördestatistiken.

Lantbrukare

I samband med uppgiftsinsamlingen träffar SCB ibland på lantbrukare som använder skördestatistiken som jämförelse när den egna gårdens skördenivåer analyseras. Det förekommer tämligen ofta att lantbrukare som medverkat i undersökningarna vill att vi skickar utskriften av de Statistiska meddelandena när statistiken har publicerats. Lantbrukare som engagerar sig mot att städer tillåts ta god åkermark i anspråk för byggnationer vill ha skördestatistik på mycket låg regional nivå.

Massmedia, allmänhet och privatpersoner

Uppgifter om årets skörd, gärna med koppling till årets väder, är alltid av intresse för gemene man. De stora tidningarna samt radio och TV tar upp skördestatistiken i första hand om det är rekord eller katastrof, men ibland även som kuriosum på slutet av nyhetssändningarna. Under senare år har det blivit vanligt att texten från aktuella statistiknyheter (dock något omarbetad) återfinns på text-TV. Allmänna journalister behöver analys av orsaker till förändringar, gärna politiska orsaker om det finns sådana.

Lantbrukstidningarna och de lokala tidningarna skriver om årets skördeutfall mera regelbundet. Lokaltidningarna är bara intresserade av regional statistik. Båda dessa media kopplas gärna uppgifterna om skördeutfallet till ett besök hos någon eller några lantbrukare eller rådgivare som håller med om resultaten och informerar om lokala förhållanden.

Privatpersoners användning i övrigt är svår att uppskatta. För lokaltidningarna och för privatpersoner behövs statistik på så låg regional nivå som möjligt. Gärna statistik för nya grödor, till exempel åkerbönor och majs.

2.2 Internationell användning

EUROSTAT

Kommissionen behöver ha tillförlitlig statistik för hela EU, då man sätter upp handelshinder mot de länder som inte befinner sig inom unionens gemenskap. Handelshinder förhandlas ofta i mer övergripande organisationer, där kommissionen behöver veta hur stor produktionen inom EU är, för att man ska kunna sätta korrekta begränsningar på hur mycket import som ska tillåtas, eller för hur stora tullar som man ska sätta.

Kommissionen har många faktorer att ta hänsyn till. Man vill bland annat se till att lantbrukarna inom EU inte konkurreras ut av billiga importerade lantbruksprodukter. Detta skulle ge omställningskostnader för de lantbrukare som slås ut. Kommissionen vill också ha en effektiv lantbruksproduktion, vilket man inte får om man stoppar all import av lantbruksprodukter. Sedan har man konsumenterna att ta hänsyn till. Dessa vill kunna köpa mat så billigt som bara är möjligt samtidigt som de inte vill betala skattepengar till improduktiva lantbrukare inom EU. Ytterligare en faktor att ta hänsyn till är lantbrukets positiva och negativa inverkan på miljön.

Stöd betalas ut till jordbrukare inom EU, vilka producerar jordbruksprodukter och/eller innehar jordbruksmark. För att kunna bestämma hur stödet ska se ut, dess fördelning mellan olika grödor och producenter samt dess omfattning, måste kommissionen ha tillförlitlig statistik om hur stor produktionen är av olika lantbruksgrödor. Kommissionen har således många faktorer att ta hänsyn till och behöver för dessa överväganden relevant statistik för att kunna göra sin bedömning.

Inom EU regleras merparten av skördestatistiken genom en förordning. Den 18 juni 2009 infördes en ny förordning om skördestatistik, (EG) nr 543/2009:

<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2009:167:SOM:EN:HTML>. Förordningen ersatte två äldre förordningar inom skördeområdet, (EEG) nr 837/90 och (EEG) nr 959/93. Förordningen från 2009 reviderades i juli 2015:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1458114512318&uri=CELEX:32015R1557>

med namnet: KOMMISSIONENS DELEGERADE FÖRORDNING (EU) 2015/1557 av den 13 juli 2015 om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 543/2009 om skördestatistik

I september 2015 fastställdes en så kallad ESS-överenskommelse (ESS = European Statistical System) gällande frivilliga grödor och prognoser. Den innehåller tabeller med efterfrågade variabler som inte omfattas av förordningen, och ersätter de Gentlemens agreements som tidigare hörde till förordningen om skördestatistik.

I den tillhörande handboken beskrivs begreppen och definitionerna, både för de variabler som är obligatoriska enligt förordningen och för de variabler som kommissionen också önskar statistik om enligt ESS-överenskommelsen.

Kommissionen behöver få information om årets skörd så tidigt som möjligt. För vissa grödor som skördas sent under hösten är det inte alltid möjligt för Sverige att leverera aktuell statistik så tidigt som krävs enligt skördeförordningen. Regionalt efterfrågas uppgifter på NUTS 2-nivå, vilket motsvarar 8 länsgrupper. Rapportering till Eurostat sker sex gånger per år via en särskild internetsida.

Kommissionen använder skördestatistiken vid beslut som rör den gemensamma jordbrukspolitiken. Det kan gälla ändringar av regler för utbetalning arealersättningar, prisnivåer för interventionskvantiteter och införande av nya system för stöd till jordbruket och landsbygden. Kommissionen hanterar även särskilda stöd till vissa länder och grödor som drabbats av missväxt eller där det tvärtom är stora problem med överskott.

OECD har utarbetat en metod för enskilda länders rapportering av växtnäringsbalanser för kväve och fosfor, men samarbetar numera med Eurostat, och har tillsammans med Eurostat tagit fram en uppdaterad metodhandbok för hur data ska tas fram. Eurostat inhämtar växtnäringsbalanserna från EU:s medlemsstater. SCB tar fram växtnäringsbalanserna för Sverige. Vid framtagning av växtnäringsbalanser användes statistik om produktion av olika grödor. Man förordar en samordning mellan olika internationella rapporteringar. Den skördestatistik som ingår i underlaget för näringsbalanserna är främst statistik som redan redovisats till Eurostat och finns publicerad i Eurostat:s statistikdatabas – detta för att jämförbarheten mellan länder ska vara så bra som möjligt. Vaxtnäringsbalanserna är en indikator för jordbrukets miljöpåverkan.

Generellt verkar Eurostat för att statistiken från de olika medlemsländerna ska vara jämförbar. I den nya förordningen finns till exempel definitioner för de begrepp som används inom skördestatistiken. Förordningen anger också vilka grödor som länderna måste leverera statistik för. Valet av grödor baseras på hur vanliga de är sammantaget inom EU. Det innebär till exempel att skörd av vårkorn och slättervall som är viktiga grödor i de nordiska länderna inte ingår, medan skörd av tröskad majs och skörd av stråsäd som skördats som grönfoder är obligatoriska uppgifter för alla medlemsländer inklusive Sverige, även om de inte har så stor betydelse i vårt land.

I förordningen finns inga krav på att statistiken ska baseras på statistiska undersökningar, men i de fall den inte gör det måste medlemslandet i fråga säkerställa att den information som erhålls via andra källor har minst samma kvalitet som motsvarande information som erhålls från statistiska undersökningar. Statistiken måste också vara representativ för minst 95 procent av den sammanlagda odlade arealen av grödor som anges i förordningen.

För grödarealerna (den skördade arealen) finns i förordningen ett krav att vid urvalsundersökningar får medelfelet i den slutliga statistiken på riksnivå inte överstiga 3 procent för var och en av följande grödgrupper: spannmål till mognad, trindsäd till mognad, potatis och sockerbetor, oljeväxter samt grönfodergrödor (här inklusive slätter- och betesvall).

Tidsfristerna för leveranser av skördestatistik enligt förordningen är anpassade till de stora arealerna jordbruksmark som är belägna i de mellersta och södra delarna av EU. Där avslutas skörden flera månader tidigare än i de norra delarna. För en del av tidsgränserna under hösten har de nordiska länderna fått ett undantag inskrivet i handboken. Undantaget anger att om skörden fortfarande pågår får de redovisade skördeuppgifterna avse uppskattade värden som baseras på medelvärden för tidigare år.

Vart tredje år ska medlemsländerna lämna en rapport till Eurostat som beskriver kvaliteten på de statistikuppgifter som överförs. Kvalitetsrapporten ska innefatta uppläggning av undersökningarna samt de använda metoderna, tillförlitlighetsnivåer för urvalsundersökningar och kvaliteten på andra använda källor. Däremellan ska medlemsländerna informera kommissionen om ändrade metoder och andra förändringar som kan ha ett betydande inflytande på statistiken.

OECD

OECD samarbetar med Eurostat för att publicera växtnärbalanser från enskilda länder (se avsnittet Eurostat).

FAO

FAO hämtar vanligen underlaget till sin skördestatistik direkt från Eurostat.

Övriga internationella användare

Genom de förfrågningar som kommer till SCB märks att det finns en utbredd användning av skördestatistiken vid olika internationella organisationer och forskningsinstitut. Förfrågningar kommer också från internationella marknadsaktörer.

3. Uppgiftsinsamling

3.1 Population och ram

Den population som en viss undersökning är tänkt att studera kallas för *målpopulation*. För att kunna undersöka målpopulationen måste dess enheter finnas i en så kallad *rampopulation*. Skördestatistikens rampopulation utgjordes av de företag som fanns med i Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd i juli 2016.

Målpopulationen för skördestatistiken är jordbruksföretag som brukade mer än 2,0 hektar åkermark eller minst 5,0 hektar jordbruksmark eller innehade stora djurbesättningar eller arealer för trädgårdsproduktion, oavsett om de sökt stöd eller inte. Företag som inte söker stöd finns dock inte med i rampopulationen och kan därmed inte komma med i skördeundersökningen.

Urvalspopulationen är en delmängd av Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd och utgörs av jordbruksföretag med mer än 5,0 hektar åkermark. Gränsen på 5,0 hektar åkermark har använts sedan år 1989. Dessförinnan var motsvarande gräns 2,0 hektar åkermark. Från och med 2001 års skördeundersökning används det aktuella årets uppgifter om jordbruksföretag och grödarealer som underlag för urvalet.

Inom undersökningen om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter används även kriteriet minst 0,3 hektar av undersökningsgrödorna och inom undersökningen av skörd av slättervall används gränsen minst 0,5 hektar slätter- och betesvall. De ovan nämnda gränserna är satta så att de ska tillfredsställa både uppgiftslämnare och statistikanvändare. Om gränserna sätts för lågt kommer flera mindre företag med i undersökningen, till exempel sådana som ser sin odling som en hobbyverksamhet. Om gränsen istället sätts alltför högt kommer många små företag att falla bort, särskilt i de regioner som domineras av skogsbygder där företagen vanligen är mindre. Detta kan i sin tur påverka den regionala statistikens kvalitet negativt.

Undersökningen om skörd av potatis hade fram till och med år 1999 tröskelvärde minst 0,5 hektar potatis. Vid jämförelse med internationell potatisstatistik var detta till nackdel. Från och med år 2000 undersöks även de små potatisodlingarna och ingår därefter i skattningen av totalskörden.

3.2 Urvalsförfarande

Skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter

Landet är indelat i 106 skördeområden (SKO), i första hand avsedda att ligga till grund för skördestatistiken. Huvudprincipen för indelningen har varit att bilda områden som är så homogena som möjligt beträffande skördeavkastningen. Dessutom har hänsyn tagits till klimat, jordart, topografi och odlingsinriktning.

Om höstkorn förekom i Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län flyttades arealen över till vårkorn. Skördeområdena 2019, 2319, 2419, 2519 samt 2521 undersöks inte. Dessa SKO är belägna i fjällområden med ingen eller mycket liten odling av undersökningsgrödorna.

För företag med arealer av undersökningsgrödorna i vitt skilda delar av landet ändrades i vissa fall brukningscentrum till den regionkod och SKO där den dominerande andelen av arealerna av undersökningsgrödorna var belägen. Om odlingsarealerna var ungefär lika stora i de åtskilda odlingsområdena uteslöts företagen från urvalspopulationen. Totalt omfattade urvalspopulationen 25 888 företag fördelade på 101 SKO.

Företagen i urvalspopulationen stratifieras efter SKO. För varje företag beräknas ett storleksmått baserat på företagets grödarealer i förhållande till skördeområdets totala åkerareal.

Urvalsstorleken i varje stratum bestäms i två steg. I det första steget fördelas det totala antalet observationer på län, proportionellt mot länets andel av den totala arealen av undersökningsgrödorna i riket, med restriktionen att antal observationer per län ska ligga mellan 50 och 650. I det andra steget fördelas länets tilldelade observationer ut på SKO proportionellt mot skördeområdets andel av länets totala areal av undersökningsgrödorna. Här föreligger restriktionen att antal obs per SKO ska vara minst 17 och maximalt 100. Viss avvikelser förekommer eftersom läns- och SKO-gränser inte sammanfaller. Överskjutande observationer flyttas i så fall över på de SKO som har minst antal observationer.

Urvalet i varje stratum dras enligt Pareto π ps (probability proportional to size). Metoden beskrivs utförligt i bland annat R&D report 2000:6 *A user's guide to pareto π ps sampling*.

Från och med 2002 års urval har antalet uttagna företag ökat (sammanlagt 150 st.) i de län där många lantbrukare skördar hela stråsådesarealen som grönfoder. Denna åtgärd har vidtagits för att i dessa län få med fler gårdar där det även förekommit tröskning av spannmål.

För 2016 års undersökning uttogs totalt 4 397 jordbruksföretag. Ett underurval av de 4 397 jordbruksföretagen om 1 099 st. togs ut för en preliminär beräkning på riksnivå.

Skörd av potatis

Separata urval dras för matpotatis respektive potatis för stärkelse. För 2016 års undersökning uttogs totalt 739 företag med matpotatisodling och 191 företag med odling av potatis för stärkelse i respektive urval. Totalt omfattade urvalspopulationen 2 753 företag med matpotatisodling respektive 407 företag med odling av potatis för stärkelse.

För matpotatis var urvalet 2016 stratifierat efter produktionsområde och gårdarnas odlingsareal, totalt 21 strata. Fem SKO i fjällbygd där praktiskt taget ingen odling av matpotatis förekommer har undantagits. För potatis för stärkelse var urvalet stratifierat efter odlingsområde och företagets odlingsareal, totalt 9 strata. Uttagning av företagen sker med hjälp av ett obundet slumpmässigt urval inom strata. Inför 2016 års urval ändrades allokering på så sätt att gränsen för totalundersökning höjdes från 10 till 15 hektar, vilket ledde till en minskning av observationer, men främst i områden med en omfattande matpotatisodling. Antalet uttagna företag med odling mellan $05 \leq \text{areal} < 2$ hektar minskades också. Totalt kunde urvalet minskas med ca 200 urvalsenheter.

Skörd av slåttervall

För 2016 års undersökning uttogs totalt 1 270 jordbruksföretag, som har fördelats på rikets samtliga 106 SKO. Rampopulationen är stratifierad på om jordbruksföretaget odlar ekologiskt eller konventionellt, för att kunna göra säkra skattningar av ekologiska och konventionella vallskördar. Dessutom har stratifiering gjorts på om vallen var långliggande eller kortliggande, gårdens vallareal i fyra storlekar, samt åtta produktionsområden (PO8). Gårdar vars enda vallgröda var grödkod 49 (Slätter- och betesvall på åkermark med en vallgröda som ej är godkänd för miljöersättning) lades i ett eget stratum. Totalt användes 53 strata.

3.3 Mätinstrument

Datinsamlingen sker genom att de utvalda jordbrukarna lämnar sina skördeuppgifter på en särskild internetsida eller genom telefonintervjuer utförda av SCB:s intervjuare.

I slutet av september får samtliga uttagna jordbruksföretag ett brev med inloggningsuppgifter till en egen internetsida. Där ombeds lantbrukarna att skicka in uppgifterna så snart som möjligt, dock senast ett visst datum som varierar mellan de olika delundersökningarna. Det finns två varianter av brev med olika datum: ett för jordbruksföretag som är uttagna i snabbstatistiken, ett annat för de övriga jordbruksföretagen. Jordbrukare som inte svarar via internet kontaktas per telefon.

Vilka uppgifter som samlas in framgår av de följande webbformulären. Flertalet av gårdarna är bara med i en eller ett par av de olika delundersökningarna.

FÖRETAGETS NAMN
ADRESS 1
ADRESS 2
POSTORT

September 2016

NR

Lantbruksstatistik 2016

Statistiska centralbyrån (SCB) samlar regelbundet in uppgifter om skördar av olika grödor samt om gödsling och odlingsåtgärder. Ditt företag är med i en eller flera delar av årets insamling. Stora företag brukar komma med varje år.

Lämna uppgifterna så här

Uppgifterna lämnas i ett webbformulär. Skicka in uppgifterna snarast möjligt, dock senast den 20 oktober.

Gå in på www.lantbruk.scb.se

Användarnamn:

Lösenord:

För att förenkla uppgiftslämnandet finns på webbsidan beräkningsfunktioner som räknar samman skördade kvantiteter med olika vattenhalter. En nyhet i delen om gödsling är att data kan laddas in till blanketten direkt från växtodlingsprogram. Det ger en ökad valfrihet i sättet att lämna uppgifter.

Om du inte kan lämna uppgifter via internet blir du kontaktad av en intervjuare som hämtar in uppgifterna per telefon.

Tack för din medverkan!

Med vänlig hälsning

Håkan Tegenrot
T.f. Enhetschef

Mer information finns på nästa sida.

Kontakta oss gärna:

Anna Redner
010-479 67 05, anna.redner@scb.se
SCB, Lantbruksenheten, 701 89 Örebro
www.scb.se

Gerda Ländell
010-479 68 07, gerda.landell@scb.se
SCB, Lantbruksenheten, 701 89 Örebro
www.scb.se

Så används de lämnade uppgifterna

SCB har fått i uppgift av riksdag och regering att ta fram miljöstatistik. Resultaten rörande gödselmedel och odlingsåtgärder bidrar till att tillgodose det statistikbehovet. Skördestatistiken tas fram av SCB på uppdrag av Jordbruksverket. Skördestatistiken används bland annat vid analys av avkastningstrender i olika regioner, till ekonomiska kalkyler för olika grödor, vid planering av satsningar och stöd av olika slag och för uppföljning av jordbrukspolitiska beslut. Gödselmedelsstatistiken används till exempel för återkoppling till rådgivning samt gödslingsrekommendationer. Resultaten används även inom forskning och utbildning samt för internationell rapportering. Det är du själv som avgör om du vill delta vid insamlingen av underlaget, men för att det ska bli säkra resultat är det viktigt att alla medverkar.

Samråd

Samråd har skett med Näringslivets Regelnämnd, NNR, i enlighet med samrådsförordningen (SFS 1982:668).

De lämnade uppgifterna skyddas

Vid publicering av statistiken kommer inga enskilda jordbruksföretag att kunna identifieras. Uppgifterna som lämnas skyddas enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Förutom vid SCB kan uppgifterna som hör till undersökningen komma att användas av forskare och andra som tar fram statistik. Sådan forskning och statistikverksamhet omfattas också av statistiksekretess.

Resultat

Resultaten finns redovisade på SCB:s och Jordbruksverkets webbplatser (www.scb.se och www.jordbruksverket.se). På SCB:s webbplats finns även publikationen Hållbarhet i svenskt jordbruk 2012 där tidigare resultat analyseras mer ingående.

Statistiska centralbyrån (SCB) är en statlig myndighet med uppgift att framställa och sprida statistik till bland andra beslutsfattare, forskare och allmänheten. All officiell statistik finns på www.scb.se.

[facebook.com/statisticssweden](https://www.facebook.com/statisticssweden)

[@SCB_nyheter](https://twitter.com/SCB_nyheter)

Skörd av spannmål, trindsäd och oljevaxter 2016

ÄNGBACKE VALLE (SCBID 717)

Hjälp

Instruktioner

Här ska årets skörd redovisas. Klicka på för att få hjälp med att summera kvantiteter av olika vattenhalter, räkna om från volym till vikt samt med uträkning av balvikter för grönfoder. Mer information visas om du pekar med musen på . Längst upp till höger finns en instruktion om hur blanketten ska fyllas i. Röd markering i blanketten betyder att ett värde saknas eller är orimligt. Om du pekar på markeringen med musen visas ett felmeddelande.

Skörd för hela den brukade arealen

Gröda	Areal enl SAM 2016	Ev. ändrad areal	Kärnskörd/fröskörd					Grönfoder/ensilage					Areal som återstår att fördela	K o m m e n t a r	B o r t f a l l
			Tröskad areal	Totalskörd	Hektarskörd	Vattenhalt i redovisad skörd	Obärgad areal	Skördad areal	Totalskörd	Hektarskörd	Ts-halt i redovisad skörd	Obärgad areal			
hektar	hektar	hektar	kg	kg/hektar	procent	hektar	hektar	kg	kg/hektar	procent	hektar	hektar			
Höstvete	63,33		☐										63,33	☐	
Vårvete			☐											☐	
Råg			☐											☐	
Höstkorn			☐											☐	
Vårkorn	19,43		☐										19,43	☐	
Havre			☐											☐	
Höstrågsvete			☐											☐	
Vårågsvete			☐											☐	
Blandsäd strå			☐											☐	
Blandsäd balj/strå			☐											☐	
Ärter (ej konserv)			☐											☐	
Äkerbönor			☐											☐	
Höstraps			☐											☐	
Vårtraps			☐											☐	
Höstrybs			☐											☐	
Vårrybs			☐											☐	
Oljelin	10,22		☐										10,22	☐	
Majs			☐											☐	
Stråså till grönf.			☐											☐	
Grödkod 80 grönf.			☐											☐	

Därav ekologisk odling

Skörd från areal med ersättning för ekologisk produktion.

Ingen ekologisk odling

Kopiera från ovanstående blankett

Gröda	Areal enl SAM 2016 Ersättning för ekologisk odling	Ev. ändrad areal	Kärnskörd/fröskörd					Grönfoder/ensilage					Areal som återstår att fördela	K o m m e n t a r	B o r t f a l l
			Tröskad areal	Totalskörd	Hektarskörd	Vattenhalt i redovisad skörd	Obärgad areal	Skördad areal	Totalskörd	Hektarskörd	Ts-halt i redovisad skörd	Obärgad areal			
hektar	hektar	hektar	kg	kg/hektar	procent	hektar	hektar	kg	kg/hektar	procent	hektar	hektar			
Höstvete			☐											☐	
Vårvete			☐											☐	
Råg			☐											☐	
Höstkorn			☐											☐	
Vårkorn			☐											☐	
Havre			☐											☐	
Höstrågsvete			☐											☐	
Vårågsvete			☐											☐	
Blandsäd strå			☐											☐	
Blandsäd balj/strå			☐											☐	
Ärter (ej konserv)			☐											☐	
Äkerbönor			☐											☐	
Höstraps			☐											☐	
Vårtraps			☐											☐	
Höstrybs			☐											☐	
Vårrybs			☐											☐	
Oljelin			☐											☐	
Majs			☐											☐	
Stråså till grönf.			☐											☐	
Grödkod 80 grönf.			☐											☐	

Kommentarer

Skriv en kommentar...

Skörd av potatis 2016

PURITAN EDWARD (SCBID 772)

Hjälp

 Instruktioner

Här ska årets skörd redovisas. Mer information visas om du pekar med musen på . Längst upp till höger finns en instruktion om hur blanketten ska fyllas i. Röd markering i blanketten betyder att ett värde saknas eller är orimligt. Om du pekar på markeringen med musen visas ett felmeddelande.

Skörden är inte avslutad den 20 Oktober 2016

Hela arealen sköts av en annan brukare

Skörd för hela den brukade arealen

Gröda	Areal enl SAM 2016	Fördela, ändra SAMareal	Skördad areal	Totalskörd före sortering	Hektarskörd före sortering	Obärgad areal	Vändteg, osatt areal	Areal som återstår att fördela	K o m m e n t a r	B o r t f a l l
	hektar	hektar	hektar	ton	kg/hektar	hektar	hektar	hektar		
										
Färskpotatis 		29,66								☐
Matpotatis 										☐

Därav ekologisk odling

Skörd från areal med ersättning för ekologisk produktion.

Ingen ekologisk odling

Kopiera från ovanstående blankett

Gröda	Areal enl SAM 2016 Ersättning för ekologisk odling	Fördela, ändra SAMareal	Skördad areal	Totalskörd före sortering	Hektarskörd före sortering	Obärgad areal	Vändteg, osatt areal	Areal som återstår att fördela	K o m m e n t a r	B o r t f a l l
	hektar	hektar	hektar	ton	kg/hektar	hektar	hektar	hektar		
										
Färskpotatis 										☐
Matpotatis 										☐

Kommentarer

Skriv en kommentar...

Skörd av potatis 2016

PURITAN EDWARD

(SCBID 6266)

Hjälp

 Instruktioner

Här ska årets skörd redovisas. Mer information visas om du pekar med musen på .
Längst upp till höger finns en instruktion om hur blanketten ska fyllas i. Röd markering i blanketten betyder att ett värde saknas eller är orimligt. Om du pekar på markeringen med musen visas ett felmeddelande.

Skörden är inte avslutad den 20 Oktober 2016

Hela arealen sköts av en annan brukare

Potatis för stärkelse

Gröda	Areal enl SAM 2016	Ev. ändrad areal	Skördad areal	Totalskörd före sortering	Hektarskörd före sortering	Obärgad areal	Vändteg, osatt areal	Areal som återstår att fördela	K o m m e n t a r	B o r t f a l l
	hektar	hektar	hektar	ton	kg/hektar	hektar	hektar	hektar		
										
Stärkelsepotatis 	27,70									☐

Kommentarer

Skriv en kommentar...

Skörd av vall 2016

ÄNGBACKE VALLE (SCBID 2576)

Hjälp

Instruktioner

Här ska årets skörd redovisas. Mer information visas om du pekar med musen på . Längst upp till höger finns en instruktion om hur blanketten ska fyllas i. Röd markering i blanketten betyder att ett värde saknas eller är orimligt. Om du pekar på markeringen med musen visas ett felmeddelande.

Längst ner finns möjlighet att skriva kommentarer. Vi vill gärna veta orsak till:

- låg skörd
- hög skörd
- skillnad mellan sökt areal i SAM och odlad areal
- avslagen areal som inte inbärgats

Fördelning av den totala arealen

Dela upp vallarealen 2016 i slåttervall, betesvall och ej utnyttjad vall.

Areal enligt SAM 2016 Kod 49, 50, 51, 57	Ev. ändrad areal	Slåttervall - konventionell	Slåttervall - ekologisk	Betesvall på åkermark - konventionell	Betesvall på åkermark - ekologisk	Ej utnyttjad vallareal	Areal som återstår att fördela
hektar	hektar	hektar	hektar	hektar	hektar	hektar	hektar
							
61,96							61,96

Skörd av slåttervall

Ange hur stor areal som tillvaratagits som slåttervall, hur stor skörden blev och ts-halt för första och eventuellt andra, tredje och fjärde skörd. Klicka på för att få hjälp med uträkning av balvikter, mängd i plan- och tornsilo samt omräkning från volym till vikt.

Skörd	Areal slåttervall	Total skörd	Hektarskörd	Ts-halt	Ts-skörd	Hektarskörd Ts
	hektar	ton	ton/hektar	%	ton	ton/hektar
						
Första skörden						
Andra skörden						
Tredje skörden						
Fjärde skörden						
Total skörd						

Areal som inte skördas

Ange om hela eller delar av återväxten användes till bete, direktutfodring eller inte utnyttjades.

Skörd	Areal som inte skördas	Direktutfodring	Bete	Utnyttjas ej	Areal som återstår att fördela
	hektar	hektar	hektar	hektar	hektar
					
Första skörden					0,00
Andra skörden					0,00
Tredje skörden					0,00
Fjärde skörden					0,00

Kommentarer

Skriv en kommentar...

3.4 Insamlingsförfarande

De lantbrukare som inte skickar in uppgifterna via internet intervjuas per telefon. Varje år timanställs runt 25 lantbrukskunniga intervjuare för detta ändamål. Dessutom medverkar uppemot 10 av SCB:s regionala intervjuare som har lantbrukserfarenhet. Utbildning av intervjuarna sker bland annat genom att de i god tid innan arbetet påbörjas får prova en testversion av webbsystemet hemma i sin egen dator, samt vid en heldagskurs i Örebro. Intervjuarbetet utförs enligt detaljerade instruktioner.

Intervjuarna registrerar skördeuppgifterna på den aktuella lantbrukarens webbsida i samband med att intervjun genomförs. Grödarealerna är förtryckta utifrån lantbrukarnas ansökningar om arealbaserade ersättningar. Arealerna kan uppdateras om det har skett förändringar.

När en uppgift om total skörd registreras beräknas hektarskörden automatiskt. På samma sätt beräknas totalskörden automatiskt om hektarskörden registreras. Det finns en särskild beräkningshjälp för omräkning från volym till vikt, och även för sammanräkning och summering av kvantiteter med olika vattenhalter respektive torrsbstanshalter. Vid skörd av grönfoder och slåttervall finns beräkningshjälp för omräkning av antal balar, volymer i silotorn, limpor och plansilor med mera till vikt. Om orimliga eller ologiska värden registrerats visas en kommenterande text när uppgifterna sparas, och tillfälle ges att göra korrigeringar.

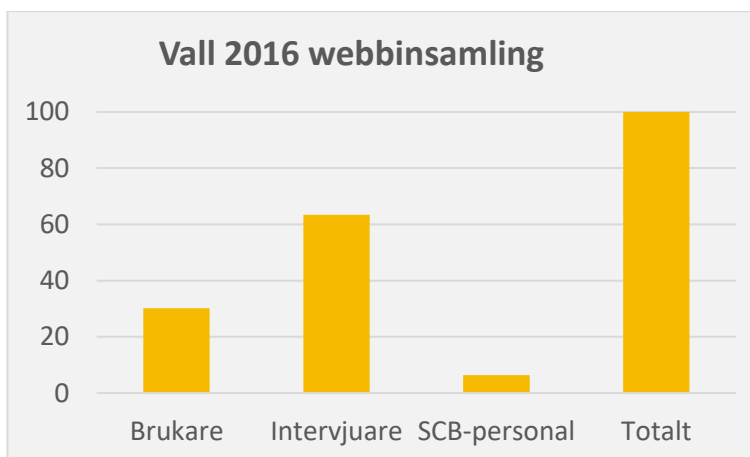
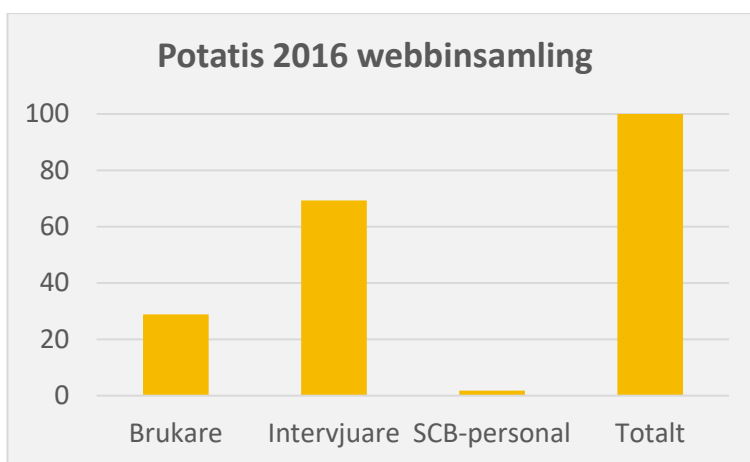
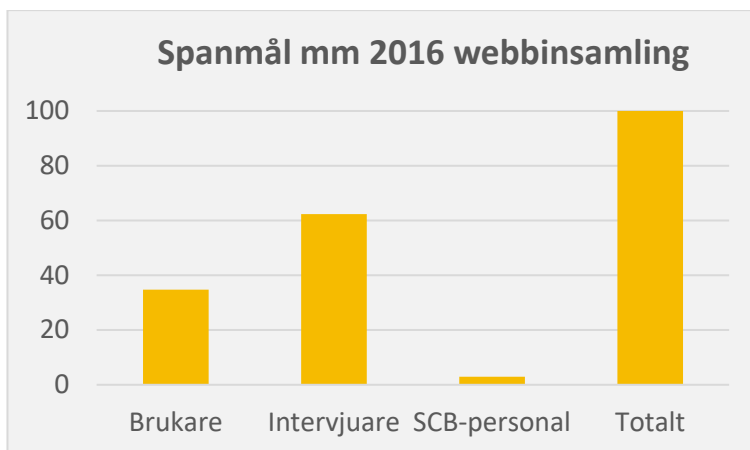
Intervjuarnas version av systemet har något fler funktioner än lantbrukarnas version. Webbsystemet beskrivs i detalj i intervjuarnas instruktion. Lantbrukarna (och intervjuarna) kan genom att peka med musen få fram beskrivande text för olika variabler och de kan dessutom klicka på en länk till en mer omfattande instruktion, som också går att skriva ut.

De olika delundersökningarna har olika datum då uppgifterna senast ska vara inskickade, beroende på när statistiken ska publiceras och hur sent grödorna normalt skördas. Snabbstatistiken har ett tidigt och slåttervallen har ett sent sista svarsdatum.

Intervjuarna gör en rimlighetsbedömning av de insamlade uppgifterna i samband med intervjun. Vid SCB sker manuell och maskinell granskning. Om uppgifterna är ofullständiga eller oklara ombeds intervjuarna att ta kontakt med de aktuella lantbrukarna. Det kan både gälla resultat som lantbrukaren skickat in direkt via internet och uppgifter som intervjuaren registrerat i samband med intervjun.

Den totala andelen svar från lantbrukaren via internet, inräknat även sådana som behövde kompletteras, var 35 procent i undersökningen om skörd av spannmål, trindsäd och oljevaxter. För undersökningen om skörd av potatis var motsvarande andel 29 procent och för slåttervall 30 procent.

Diagrammen nedan visar andelen inkomna blanketter för olika delundersökningar via internet (direkt från brukare) och telefon (via intervjuare), samt en mindre andel där SCB:s personal registrerat uppgifterna, om lantbrukarna till exempel ringt till SCB för att lämna informationen.

Omkring 30 procent av lantbrukarna i undersökningen om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter skickade under 2016 in sina uppgifter via internet, utan att det behövdes någon återkontakt på grund av oklarheter. För undersökningen om skörd av potatis var denna andel drygt 22 procent och för slåttervall 23 procent.

Den första publiceringen av resultat för spannmålsgrödor, trindsäd och oljeväxter på riksnivå sker i mitten av november. Insamlingen kan dock inte starta förrän skörden har avslutats på gårdarna. Tidsperioden som kan användas för insamling är därför kort och arbetsintensiv. För majs som tröskas senare än övriga grödor hinner insamlingen av data inte

slutföras under hösten. Gårdar med ofullständiga uppgifter för majs kontaktas i januari eller februari året efter skördeåret. Då kan även eventuella kvarstående oklarheter för övriga grödor redas ut och ytterligare försök göras att få data från gårdar som kodats som bortfall i den preliminära statistiken.

3.5 Åtgärder för förenklat uppgiftslämnande

Samråd om undersökningens uppläggning sker varje år med Näringslivets regelnämnd. Än viktigare är kanske att webbsystemet för insamling kontinuerligt förbättras efter förslag från de intervjuare som arbetar med insamlingen. Sådan feedback erhålls efterhand under hösten i samband med insamlingsarbetet och intervjuarna får i december också en utvärdering där de kan förmedla sina och lantbrukarnas synpunkter på systemet.

Insamlingsarbetet planeras så att en och samma intervjuare kontaktar jordbruksföretaget i de fall företaget är uttaget i flera skörde- eller miljöundersökningar. Det leder till att antalet tillfällen då uppgiftslämnaren behöver bli störd minskar. Själva kontaktskapandet blir också enklare och snabbare. De intervjuare som arbetar med insamlingen är kunniga inom jordbruksområdet och har också regional anknytning.

Tidpunkten för insamlingen är under höstmånaderna som är en arbetsintensiv period för lantbrukarna. I och med att publicering av preliminära resultat sker under hösten går det dock inte att senarelägga uppgiftsinsamlingen.

Under 2006 gjordes en översyn av urvalsdesignen för skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter. Resultatet har gett säkrare skattningar för en given urvalsstorlek. Lämnade uppgifter utnyttjas alltså effektivare än tidigare. Vid urvalsdragningen används register som är aktuella för året. Flera specifika urval dras med inriktning på olika grödor och undersökningar. Det gör att bara berörda jordbruksföretag tas ut i respektive undersökning. Därmed kan det totala antalet jordbruksföretag som behöver ingå i skördeundersökningen vara relativt lågt, samtidigt som omfånget på frågeformulären begränsas. De uttagna jordbruksföretagen får bara frågor på de grödor som odlas under det aktuella året.

De olika delundersökningarna samordnas vid uppgiftsinsamlingen. En sambearbetning sker också mellan alla skördeundersökningar och miljöundersökningar inom jordbruksområdet under de år sådana genomförs. Om jordbruksföretaget är uttaget både i en skördeundersökning och i en miljöundersökning skickas ett gemensamt informationsbrev. Dessutom samordnas insamlingen av uppgifter så att lantbrukaren uppfattar det som en enda undersökning.

Diskussioner har förts om möjligheten att minska urvalsstorleken. Huvudinvändningen har handlat om att skördeundersökningen utgör underlag för normskördeberäkningarna på skördeområdesnivå. De normskördar som tas fram blir mer osäkra om urvalsstorleken minskar. Redan i nuläget är redovisningen av normskördar på låg regional nivå osäker och det har från användarhåll kommit en del frågor om tillförlitligheten. Normskördarna används på många sätt, till exempel vid fastställande av den områdesindelning som utgör underlag för stödutbetalningar, som underlag vid beräkningar av läckage av växtnäringssubstanser från svenskt jordbruk till Östersjön och för värdering av åkermark.

4. Statistisk bearbetning och redovisning

4.1 Skattningar, modeller, beräkningar

I samband med insamlingen granskas uppgifterna av lantbrukskunniga personer vid SCB. Vilka värden som bör anses vara rimliga varierar både med årsmånen och med det skördeområde som gården är belägen i. I bearbetningsprogrammen finns även vissa fasta granskningskriterier.

Skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter

När de första preliminära beräkningsresultaten för hela urvalet finns tillgängliga jämförs hektarskördarna på länsnivå med motsvarande femårsgenomsnitt och normskördar. Granskning av mikrodata sker genom scatter-plot-diagram. På så sätt granskas alla observationer av hektarskörd per gröda, hektarskörd per gröda och län, vattenhalter, torrsubstanshalter och obärgade arealer. Inför de slutliga resultatberäkningarna granskas dessutom hektarskördar på SKO-nivå med höga medelfel. Osäkra och orimliga hektarskördar på SKO-nivå jämförs även med motsvarande normskördar.

För spannmål omräknas de uppgivna kvantiteterna till 14,0 procents vattenhalt, för trindsäd till 15,0 procents och för oljeväxter till 9,0 procents vattenhalt. Då skörd av grönfoder skett dras denna areal bort från gårdens areal av grödan. Företag som skördar hela arealen som grönfoder betraktas som övertäckning vid beräkningen av tröskad hektarskörd. Grönfoderarealerna används dock vid framräkning av grödarealer avsedda för tröskning och har därmed betydelse vid beräkning av total tröskad skörd.

Skörd av ettåriga grönfoderväxter ingick för första gången i skördestatistiken under 2011. Detta som en följd av både nationella behov och EU-krav som för Sveriges del började gälla år 2012. De grödor och grödgrupper som redovisas är Stråsädesgrödor (exklusive majs) till grönfoder, Majs till grönfoder, och Andra grödor än stråsädesgrödor till grönfoder. Skörde-resultaten redovisas som ensilage med 30,0 procents torrsubstanshalt.

Inget försök görs att korrigera för undertäckningen. Den är dock liten i detta fall. Övertäckningen hanteras direkt i beräkningarna där antagandet görs att övertäckningsandelen är lika stor i populationen som andelen övertäckning i urvalet.

Bortfallsuppräknings görs inom varje SKO med antagandet om att bortfallet i genomsnitt har samma totalskörd och areal per företag som de svarande företagen.

När hektarskördens beräknas ingår eventuell obärgad areal i skattningen. Stora obärgade arealer sänker därmed den skattade hektarskördens. Ingen redovisning av hektarskörd per skördad areal görs.

För beräkning av preliminära totalskördar användes preliminära grödarealer från Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd. Det var samma arealunderlag som användes i Jordbruksverkets Skördeprognos för spannmål och oljeväxter 2016 (JO 29 SM 1601). För beräkning av slutliga totalskördar används grödarealer från Lantbruksregistret (LBR). Inför skattningen av både preliminära och slutliga tröskade totalskördar görs dock först en nedkorrigering av grödarealerna till att avse spannmål, trindsäd och oljeväxter till mognad. Areal skördad som grönfoder redovisas i separata tabeller i samband med att preliminära och slutliga undersökningsresultat publiceras på regional nivå. På grund av oregelbunden förekomst av arealer skördade som grönfoder är beräkningen av dessa arealer

osäker. Grönfoderarealerna har beräknats utifrån uppgifter som lantbrukarna lämnat i samband med i uppgiftsinsamlingen om skördens storlek.

Vid planerat tillvaratagande av grödan på annat sätt än tröskning, grönfoderskörd eller skörd för bioenergi, till exempel för viltbete, skörd av julkärvar eller bete för gårdens egna djur, redovisades arealen fram till och med år 2010 som skörd av grönfoder även i dessa fall. Från och med år 2011 ingår inte sådana arealer i skattningen av arealer skördade som grönfoder. Det innebär att dessa arealer inte längre dras bort vid beräkning av grödarealer avsedda för tröskning, vilket i sin tur medför att de bidrar till att höja den tröskade totalskörden. Det ändrade beräkningssättet bedöms endast ha marginell effekt på den redovisade statistiken.

Arealer som i Dalarnas, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län redovisats som höstkorn till Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd, har förts över till vårkorn.

Hektarskördeskattningen från undersökningen baseras på uppgifter från företag med mer än 5,0 hektar åkermark och minst 0,3 hektar av undersökningsgrödorna. Vid beräkning av preliminär totalskörd används preliminära grödarealer från Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd. Härvid görs ett antagande om att hektarskörden är densamma för företag med upp till 5,0 hektar åker eller mindre än 0,3 hektar av undersökningsgrödorna som för större företag. Vid beräkning av slutlig totalskörd används grödarealer från LBR. Definitionen för LBR omfattade företag som brukade mer än 2,0 hektar åkermark eller minst 5,0 hektar jordbruksmark eller innehade stora djurbesättningar eller arealer för trädgårdsproduktion. Även inom den slutliga skördestatistiken görs ett antagande om att hektarskörden är densamma för företag med upp till 5,0 hektar åker eller mindre än 0,3 hektar av undersökningsgrödorna som för större företag. Arealer av undersökningsgrödorna på jordbruksföretag med upp till 5,0 hektar åkermark uppgick för spannmål till 0,11 procent, för trindsäd till 0,01 procent och för raps och rybs till 0,05 procent av respektive grödgrupps totala grödareal under 2016. För oljelin var motsvarande andel inte tillgänglig eller för osäker för att anges.

Skörd av potatis

Den totala hektarskörden, som är en bruttoskörd, tas fram som kvoten mellan den skattade totalskörden (brutto) och den skattade arealen i redovisningsgruppen. Den reducerade hektarskörden erhålls genom att dessutom korrigeras den totala hektarskörden för bortsortering och småfallande. Reducering av skörden på grund av småfallande och bortsortering sker med hjälp av standardtal. Standardtalen baseras på uppgifter från 1987-1998 års objektiva skördeuppskattningar på produktionsområdesnivå och för riket. För matpotatis beräknades standardtalet för bortsortering av småfallande och till exempel rötskadade knölar på riksnivå till 9,5 procent. För potatis för stärkelse, där endast rötskadade knölar bortsorteras, beräknades standardtalet till 0,4 procent. För färskpotatis görs ingen korrigering för bortsortering. Totalskörden beräknas genom att den reducerade hektarskörden multipliceras med arealuppgifter baserade på Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd. Säkerheten i bearbetningarna bedöms vara god.

När hektarskörden beräknas ingår eventuell obärgad areal i skattningen. Stora obärgade arealer sänker därmed den skattade hektarskörden. Ingen redovisning av hektarskörd för skördad areal görs.

Hektarskörde skattningen baseras på uppgifter från företag med mer än 5,0 hektar åkermark. För beräkning av preliminära totalskördar används preliminära grödarealer från Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd. För beräkning av slutliga totalskördar används grödarealer från LBR. Vid beräkning av totalskördar görs antagandet att hektarskörden är densamma för företag med upp till 5,0 hektar åker som för de större undersökta företagen. Detta ger en liten överskattning av totalskörden, men har en liten påverkan på säkerheten. Den odlade matpotatisarealen 2016 på företag med mindre än 5,0 hektar åker var 46 hektar, vilket motsvarar 0,3 procent av den totala matpotatisarealen.

Undersökningen täcker inte lagringsförluster, även om en del av dessa kan ha beaktats när jordbrukarna lämnar uppgifter om skördens storlek.

Skörd av slättervall

För första skörden beräknas hektarskörden som kvoten mellan skattad totalskörd och skattad areal på läns-, produktionsområdes- respektive riksnivå. Återväxten tillvaratas i regel genom flera skördar. Vid beräkningarna har dessa sammanslagits till en total återväxtskörd. Skattningarna har skett på motsvarande sätt som för första skörden och med samma areal, det vill säga hela slättervallarealen. Detta även om återväxten inte tillvaratagits på hela arealen, vilket innebär att de redovisade hektarskördarna blir lägre än om skattningen skulle ha avsett enbart tillvaratagen återväxtareal.

På basis av hektarskördarna och den aktuella slättervallarealen beräknas sedan den totala inbärgade skörden av slättervall. Den totala vallarealen enligt den slutliga arealstatistiken har då fördelats på slättervallareal, betesvallareal och ej utnyttjad vallareal med hjälp av de uppgifter som insamlats.

Vid beräkning av företagets totala skörd har all skörd oavsett tillvaratagningsätt omräknats till skörd av hö, med en vattenhalt på 16,5 procent. Omvandlingstal mellan olika tillvaratagningsätt och kvantitet hö har då använts. Ett omfattande arbete har lagts ned på att få dessa omvandlingstal så korrekta som möjligt, men de får ändå betraktas som osäkra. Omvandlingstalen kan ge upphov till systematiska fel.

Vid beräkning av slutlig totalskörd används grödarealer från LBR. Vid denna beräkning görs antagandet att hektarskörden är densamma på företag med upp till 5,0 hektar åker som för större företag. Detta ger en liten överskattning av totalskörden, men har en liten påverkan på säkerheten. Areal slätter- och betesvall på jordbruksföretag med mindre än 5,0 hektar åker uppgick till 23 908 hektar vilket motsvarar 2,3 procent av total grödareal under 2016.

4.2 Redovisning

Statistiken publiceras årligen i Statistiska meddelanden (SM-serie JO). SM:en innehåller kommentarer till resultaten, diagram, tabeller, fakta om statistiken och en sammanfattning på engelska. De preliminära resultaten publiceras också i form av statistiknyheter.

Skördestatistiken avseende år 2016 publicerades vid följande tillfällen:

- Skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter. Preliminära uppgifter för riket. 15 november 2016.
- Skörd av potatis. Preliminära uppgifter. 7 december 2016.
- Skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter. Preliminär statistik för län och riket. 14 december 2016.

- Skörd av spannmål, trindsäd, oljeväxter, potatis och slättervall. Slutlig statistik. 28 april 2017.

Publiceringen sker på Jordbruksverkets webbplats www.jordbruksverket.se under Ta del av statistiken och på SCB:s webbplats www.scb.se under Jord- och skogsbruk, fiske. Den slutliga statistiken för tidigare år (från och med 1965) finns tillgänglig på länsnivå och för riket totalt i Jordbruksverkets statistikdatabas (åtkomst via www.jordbruksverket.se) och i SCB:s statistikdatabas (åtkomst via www.scb.se). I båda dessa statistikdatabaser finns också historisk statistik med tidsserier innehållande hektarskördar på länsnivå och riksnivå för åren 1913–2007, hektarskördar på produktionsområdesnivå för åren 1963–2007 samt totalskördar på riksnivå för åren 1921–2007. Statistik från databaserna ger möjlighet till sammanställning av egna tabeller och diagram.

De som önskar erhålla SM med jordbruksstatistik i PDF-format per e-post, kan anmäla det till statistik@sjv.se.

En sammanfattning av den slutliga skördestatistiken 2016 redovisas i Jordbruksstatistisk sammanställning 2017.

SCB rapporterar skördestatistiken till Eurostat sex gånger per år via en särskild internetsida. De slutliga resultaten rapporteras först i september året efter skördeåret. Den preliminära och efter hand den slutliga statistiken publiceras via Eurostats databas:

<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

4.3 Kvaliteten i redovisade data

Kvaliteten på statistiken kan bero på en eller flera av följande felkällor:

- Täckningsfel (under- och övertäckning)
- Urvalsfel
- Mätfel
- Bearbetningsfel
- Bortfall

Av dessa fel torde i första hand urvalsfelen men till viss del även mätfelen påverka tillförlitligheten i skördestatistiken.

Täckningsfel förekommer då målpopulationen och rampopulationen skiljer sig åt. Det finns två typer av täckningsfel, *övertäckning* och *undertäckning*. Övertäckning förekommer då en del av de företag som ingår i rampopulationen inte ingår i målpopulationen. Undertäckning uppstår om en del av de företag som ingår i målpopulationen inte ingår i rampopulationen.

Mellan tidpunkten för urvalsramens upprättande och undersökningstillfället kan förändringar ske i företagsbeståndet. Nystartade företag utgör undertäckning och företag som upphört eller inte odlar grödan utgör övertäckning. Tidigare år, då urvalsramen utgjordes av föregående års LBR, uppgick antalet nystartade företag till cirka 1 procent av undersökningspopulationen. Antalet företag som upphört eller som inte odlat undersökningsgrödorna uppgick under dessa år till cirka 5 procent. Från och med 2001 års undersökning används årets aktuella uppgifter om jordbruksföretagens arealer som underlag för urvalet. Detta medför att denna typ av undertäckning och övertäckning minskats till en lägre nivå.

För undersökningen om spannmål, trindsäd och oljeväxter var övertäckningen under år 2016 3,7 procent (163 företag). Övertäckningen var 16,6 procent (123 företag) för undersökningen om matpotatis och för potatis för stärkelse 4,7 procent (9 företag). I övertäckningen inkluderas företag som visar sig ha hela arealen av undersökningsgrödorna utarrenderad, vilket just för potatis är tämligen vanligt. Potatisodlingen behöver långa intervall i växtföljden och potatisodlarna arrenderar därför ofta mark vid andra jordbruksföretag. För vallundersökningen var övertäckningen 2,0 procent (10 företag). Här beror övertäckningen ofta på att mindre markägare valt att ansöka om arealstöd för vallarealen för att sedan överlåta skötseln till en annan lantbrukare. Övertäckningen bedöms påverka resultaten i ytterst liten utsträckning.

Arealer vid jordbruksföretag som inte ansöker om arealbaserade stöd utgör en annan typ av undertäckning. Dessa arealer är för flertalet av grödorna av marginell betydelse och brukar normalt inte ingå i skördeundersökningarna eftersom information om fördelningen på de olika grödorna saknas. Under 2013 genomförde dock Jordbruksverket en undersökning om grödarealer vid jordbruksföretag som inte ansöker om arealbaserade stöd. Dessa grödarealer ingår, något justerade, även i statistiken om Jordbruksmarkens användning avseende åren 2014 och 2015 och i LBR 2014-2015. Undersökningsresultaten visar att för alla de olika spannmåls-, trindsäds- och oljeväxtgrödorna utom vårrops motsvarade grödarealerna vid jordbruksföretag i LBR 2015 som inte söker stöd mindre än 0,05 procent av motsvarande totala grödarealer. För vårrops var andelen 0,5 procent. För matpotatis var arealen 9 hektar eller 0,05 procent av den totala matpotatisarealen. Ingen odling av potatis för stärkelse redovisades av de undersökta jordbruksföretagen som inte ansökt om arealbaserade stöd. För slåtter- och betesvall med grödkod 50 vid jordbruksföretag i LBR 2015 som inte söker stöd motsvarade arealen 0,36 procent av den totala grödarealen. Motsvarande andel av arealen slåtter- och betesvall med grödkod 51 (ej stödberättigande i miljöersättning för vallodling) som ej sökte stöd uppgick till 0,44 procent. Den övervägande delen av åkerarealen vid jordbruksföretag som inte söker stöd var vall och outnyttjad åkermark. Arealer vid jordbruksföretag som inte ansöker om arealbaserade stöd är inte med i underlaget för skattning av hektarskördar men är under åren 2013-2015 med i arealunderlaget då totalskördar beräknas. Från och med 2016 redovisas åkerarealer vid jordbruksföretag som inte söker stöd som ospecificerad åkermark i LBR.

I samband med övergången från arealstöd till gårdsstöd år 2005 till följd av EU:s jordbruksreform ansökte fler jordbrukare om stöd än tidigare. Förändringarna av stödreglerna påverkade statistiken avseende arealerna av slåtter- och betesvall, som då ökade med 10 procent. Denna ökning innebar inte att jordbruket förändrades på motsvarande sätt utan berodde till stor del på att stödreglerna ändrades.

Urvalsfel uppkommer genom att endast en del av de jordbruksföretag som odlar de aktuella grödorna ingår i undersökningen. I och med att skördenivåerna varierar mycket mellan olika företag blir resultaten starkt beroende av vilka gårdar som kommer med i urvalet. Som mått på tillförlitligheten anges det relativa medelfelet uttryckt i procent av den skattade skörden. Medelfelet avspeglar främst urvalsfel och effekten av andra slumpmässiga fel, däremot inte systematiska fel såsom mätfel. Med hjälp av medelfelet kan ett konfidensintervall beräknas på följande sätt. För en skattad hektarskörd på 4 500 kilo per hektar med ett medelfel på 3,0 procent kan man med liten felrisk (5 procent) säga att intervallet $4\ 500 \pm 2 \times 3,0$ procent $\times 4\ 500$ (det vill säga 4 230 - 4 770 kilo per hektar) omfattar den verkliga hektarskörd. Detta gäller under förutsättning att andra fel än slumpfelen är små. Hur stort medelfel som kan accepteras sammanhänger med statistikens användning.

Relativa medelfel redovisas för hektarskördar, totalskördar, obärgade arealer och grönfoderarealer. Dessutom anges det skattade absoluta medelfelet uttryckt i procentenheter för andelar i procent av obärgad areal respektive areal skördad som grönfoder. För vissa grödor i undersökningen om skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter är medelfelet för totalskörden ofta större än medelfelet för hektarskörden. Anledningen är en osäkerhet i arealjusteringen för grödarealer skördade som grönfoder. I undersökningen om skörd av slåttervall är anledningen istället en osäkerhet i uppdelningen av vallarealen då den fördelats på slåttervallareal, areal betesvall och ej utnyttjad vallareal.

För att skörderesultat för en gröda ska redovisas krävs att det finns uppgifter från minst 20 företag och att medelfelet är högst 35 procent. För redovisning av obärgade arealer och grönfoderarealer krävs endast att det finns uppgifter från minst 20 företag.

Förekomsten av obärgade arealer och arealer skördade som grönfoder kan variera mycket mellan olika företag och regioner. Detta medför att statistiken om obärgade arealer och grönfoderarealer är mycket osäker.

Mätfel kan förekomma om lantbrukarna lämnar felaktiga uppgifter om skördeutfallet. Vid en del jordbruksföretag finns vågutrustningar av olika slag i anslutning till hanteringen av de skördade grödorna och ibland även monterade på tröskan. I dessa fall kan jordbrukarna lämna uppgifter baserade på vägda kvantiteter. Om grödorna har sålts kan uppgifterna baseras på kvantiteter enligt avräkningar eller leveransbesked.

Många jordbrukare uppger dock att det är svårt att bedöma skördens storlek för grödor som används som foder på den egna gården. Även för avsalugrödor kan det vara svårt för jordbrukaren att lämna säkra uppgifter i de fall grödan ännu inte sålts vid intervjutillfället. I dessa fall gör jordbrukarna vanligen en bedömning av kvantiteten utifrån antal lass eller fyllda volymer i lagringsfickor. Uppgiftslämnarfel och eventuella intervjuareffekter kan inte kvantifieras.

Bearbetningsfel undviks genom att kontroller görs både på mikronivå och makronivå och genom att standardiserade bearbetningsprogram används. Säkerheten i bearbetningsprocessen bedöms vara god.

Bortfallet av jordbruksföretag i undersökningen om spannmål, trindsäd och oljeväxter blev i den slutliga statistiken 6,2 procent (271 företag), varav vägrare 3,8 procent (165 företag). Bortfallet av undersökningsenheter för matpotatis var 6,6 procent (49 företag) och för potatis för stärkelse 4,2 procent (8 företag). För vallundersökningen var bortfallet 11,1 procent (141 företag). Bortfallets storlek fördelat på län och produktionsområden redovisas tillsammans med de slutliga undersökningsresultaten. Bortfallet är tämligen litet och har vid kontroll visat sig vara förhållandevis jämnt fördelat mellan olika typer av jordbruksföretag. Det bedöms inte leda till några systematiska fel av betydelse.

5. Utvärdering och uppföljning

5.1 Plan för analysrapporter

De första testerna av skördestatistikens webbinsamlingssystem genomfördes 2003 i form av en provundersökning och systemet togs i bruk i full skala år 2005. Programmeringsspråket började vara föråldrat och under 2015 startade SCB ett moderniseringsprojekt. I detta sammanhang genomfördes en översyn. Ny teknik introducerades för att utforma webbformulären så att de skulle bli mer användarvänliga. Det nya webbsystemet togs i drift hösten 2016.

Dokumentation av analysrapporter sker i PM-serien PM RM/Lantbruksstatistik vid SCB.

5.2 Uppfyller produkten kriterierna för tillräcklig kvalitet?

Det finns en aktuell Kvalitetsdeklaration (för tidigare årgångar Beskrivning av statistiken, där kvalitetsdeklarationer ingår). Statistikens mål är tydligt formulerade. Undersökningen har också planerats och genomförts för att minst uppnå den tillräckliga kvalitetsnivån. Vid uppföljning av om den tillräckliga kvaliteten uppnås har det bedömts att den uppnås.

Det har skett en dialog samt en årlig uppföljning av statistikens kvalitet med de viktigaste användarna genom dels de användarråd som Jordbruksverket anordnar, dels via kontakter med andra statistikanvändare.

Kvalitetsstudier har genomförts och kommer framöver att göras efterhand som behov uppstår.

5. Dokumentation av observationsregister för arkivering

Dokumentation av variabler och observationsregister kommer att göras i Metaplus. Arbetet har påbörjats och bedöms bli klart under år 2018.